

УДК 343.13

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ І ПРОЦЕДУРА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Марія КРАСІЙ,

аспірант кафедри кримінального права Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

SUMMARY

In the scientific article it is analysed criminal liability releasing as the basis of the Criminal Code of Ukraine and the procedure in the Criminal Procedure Code of Ukraine. The author finds differences between doctrine, law and practice in the person's releasing from criminal liability. It is offered to supplement the article 286 of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: exemption from criminal liability, criminal proceedings, pre-trial investigation, grounds, positive post-criminal behavior.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджується звільнення від кримінальної відповідальності як основа в Кримінальному кодексі України і процедура в Кримінальному процесуальному кодексі України. Автор знаходить розбіжності між доктриною, законодавством і практикою при звільненні особи від кримінальної відповідальності. Запропоновано доповнити статтю 286 Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: звільнення від кримінальної відповідальності, кримінальне провадження, досудове розслідування, підстави, позитивна посткримінальна поведінка.

Постановка проблеми. На сьогодні виникають розбіжності між доктриною, чинним законодавством і практикою при звільненні особи від кримінальної відповідальності. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності, безумовно, відіграє важливу роль у розвитку кримінально-правової та кримінальної процесуальної політики, оскільки саме цей інститут визначає максимальне коло осіб, які можуть бути звільнені від кримінальної відповідальності. Так держава хоче запобігти злочинам, економлячи на здійсненні кримінального правосуддя. Наявність цього інституту відповідає завданням гуманізації законодавства, які стоять перед політикою у сфері боротьби зі злочинністю.

Актуальність теми зумовлена дослідженням підстав і процедури звільнення від кримінальної відповідальності.

Суттєвий внесок у дослідження підстав і процедури звільнення від кримінальної відповідальності зробили такі вчені, як Ю.В. Баулін, В.К. Гришук, О.О. Дудоров, В.М. Кобернюк, О.С. Козак, І.В. Леоненко, В.О. Меркулова, І.І. Митрофанов, Є.О. Письменський, Ю.А. Пономаренко, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, П.Л. Фріс, П.В. Хряпінський та ін.

Метою статті є аналіз звільнення від кримінальної відповідальності з погляду кримінально-правової й кримінальної процесуальної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «звільнення від кримінальної відповідальності» дається в п. 1 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 р. № 12: «Звільнення від кримінальної відповідальності – це відмова держави від застосування щодо особи, яка вчинила злочин, установлених законом обмежень певних прав і свобод шляхом закриття кримінальної справи, яке здійснює суд у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК), та у порядку, установленому Кримінально-процесуальним кодексом України (далі – КПК). Закриття кримінального провадження зі звільненням від кримінальної відпо-

відальності можливе лише в разі вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК, та за наявності визначених у законі правових підстав, вичерпний перелік яких наведено у ч. 1 ст. 44 КК, а саме: у випадках, передбачених цим Кодексом, а також на підставі Закону України про амністію чи акта помилування» [1].

Застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності спрямоване на виправлення особи, яка вчинила певний злочин шляхом вияву позитивної посткримінальної поведінки. Однією з головних рис цього інституту кримінального права є домінування принципу гуманізму. Соціальною зумовленістю інституту звільнення від кримінальної відповідальності є те, що далеко не завжди мета, якої прагне досягти держава, застосовуючи покарання та інші засоби кримінально-правового впливу, передбачені за вчинення кримінально караного діяння, може бути досягнута лише за допомогою реального їх призначення щодо винного. У деяких випадках, незважаючи на те що особа вчинила суспільно небезпечне діяння, доцільнішим для суспільства та її самої є звільнення від кримінальної відповідальності на підставах, визначених законом [2, с. 357–358].

Ю.В. Баулін зауважує, що «особа звільняється саме від потенційної відповідальності, адже звільнення від такої відповідальності відбувається до початкового моменту реальної кримінальної відповідальності, а саме до моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду. Немає вироку – немає і реальної кримінальної відповідальності, а отже, особу звільняють від потенційної кримінальної відповідальності. Така відповідальність уже в потенції закріплена в санкції кримінально-правової норми, однак ця потенція не переходить у дійсність, оскільки суд виносить не обвинувальний вирок, а ухвалу про припинення провадження у справі (ст. 288 КПК). Зазначене дає підставу вважати, що під звільненням від кримінальної відповідальності слід розуміти звільнення особи лише від майбутньої, потенційної відповідальності» [3, с. 194].

Потенційним є те, що згодом за певних умов може стати дійсним. Тому потенційне завжди виступає як можливе. Потенційна можливість настання відповідальності людини в разі порушення нею кримінально-правових приписів (велінь) здатна модифікувати її поведінку в просоціальному руслі лише за умови, що вона буде вчасно доведена державою до неї та сприйнята нею, її розумом, свідомістю, знайде відображення на скрижальях її совісті у вигляді просоціальних морально-правових настанов, що детермінують її волю [4, с. 54].

Реальна кримінальна відповідальність розглядається як реальне перетерпіння, зазнавання обмеження прав конкретною особою, котра вчинила кримінальне правопорушення (злочин) [5, с. 69].

Пленум Верховного Суду України не уточнив галузеву належність закону, який передбачає відповідні обмеження прав і свобод людини [6, с. 50]. У цьому випадку має йтися про те, що на особу не покладаються пов'язані з покаранням утрати й обмеження особистого, майнового та іншого характеру, а також про відсутність судимості як результат невнесення судом обвинувального вироку.

В. О. Меркулова зазначає, що на інститут звільнення від кримінальної відповідальності покладаються такі завдання:

1) забезпечити невідворотність кримінально-правового реагування на поведінку особи, яка вчинила злочин (а не відворотність кримінальної відповідальності);

2) оперативно сприяти відновленню порушеного права й відшкодуванню шкоди, завданої злочинцем;

3) суттєво зменшити обсяг кримінальної репресії щодо особи, яка вчинила злочин (передусім невеликої тяжкості);

4) зменшити обсяг державних витрат на здійснення кримінального правосуддя [7, с. 146].

Складовою метою інституту звільнення від кримінальної відповідальності є оптимізація правозастосовного процесу притягнення особи до кримінальної відповідальності й безпосередньої її реалізації. Сьогодні в умовах значного зростання темпів злочинності система кримінальної юстиції явно перевантажена. У зв'язку з цим звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили злочини й не становлять підвищеної суспільної небезпеки, коли їхня причетність до них очевидна й не заперечується ними, дає змогу почасти розвантажити апарат органів досудового розслідування. Це сприяє концентруванню на більш небезпечних і складних у розслідуванні діяннях. З економічного погляду наявність інституту звільнення від кримінальної відповідальності також видається виправданою, тому що як досудове розслідування, так і стадія судового розгляду кримінального провадження вимагають істотних фінансових витрат, у багатьох випадках набагато більших, ніж шкода, безпосередньо заподіяна самим злочинцем [2, с. 360]. Варто погодитися з думкою авторів, оскільки за рахунок інституту звільнення від кримінальної відповідальності держава витрачає значно менше коштів на здійснення кримінального правосуддя, розвантажуються апарат органів досудового розслідування, але важливим є те, що так держава виявляє гуманне ставлення до осіб, які вперше вчинили злочин, і звільняє їх від кримінальної відповідальності згідно з підставами, передбаченими нормами матеріального права, і за процедурою – процесуального права.

Підстави для звільнення від кримінальної відповідальності можуть бути виявлені як на досудових, так і в судових стадіях кримінального провадження, але рішення про закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності завжди приймається судом згідно з нормами матеріального права (ч. 2 ст. 44 КК) [8, с. 67]. КК передбачає випадки звільнення від кримінальної відповідальності як у Загальній, так і в

Особливій частинах [3, с. 200]. До переліку підстав, передбачених Загальною частиною КК, належать такі:

1) у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45);

2) у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46);

3) у зв'язку з переданням особи на поруки (ст. 47);

4) у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48);

5) у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 49);

6) щодо неповнолітньої особи із застосуванням примусових заходів виховного характеру (ч. 1 ст. 97);

7) неповнолітньої особи у зв'язку із закінченням строків давності (ст. 106);

8) на підставі закону України про амністію (ст. 86);

9) на підставі акта про помилування (ч. 3 ст. 87).

Особливою частиною КК передбачено спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності, а саме: ч. 5 ст. 110-2; ч. 2 ст. 111; ч. 2 ст. 114; ч. 3 ст. 175; ч. 4 ст. 212; ч. 4 ст. 212-1; ч. 2 ст. 255; ч. 6 ст. 258; ч. 2 ст. 258-3; ч. 4 ст. 258-5; ч. 6 ст. 260; ч. 3 ст. 263; ч. 4 ст. 289; ч. 4 ст. 307; ч. 4 ст. 309; ч. 4 ст. 311; ч. 5 ст. 321; ч. 4 ст. 321-1; ч. 5 ст. 354; ч. 4 ст. 401; ч. 5 ст. 447.

Суди мають розмежовувати передбачені КК випадки звільнення від кримінальної відповідальності й випадки, коли, відповідно до цього Кодексу, вона взагалі неможлива, наприклад, у разі малозначності діяння (ч. 2 ст. 11), готування до злочину (ч. 2 ст. 14); учинення діяння в стані неосудності (ч. 2 ст. 19); недосягнення особою віку кримінальної відповідальності (ст. 22); наявності обставин, що виключають злочинність діяння (розділ VIII Загальної частини); а також випадки, коли особа не підлягає такій відповідальності (ч. 2 ст. 385, ч. 2 ст. 396 КК). Звільнення особи від кримінальної відповідальності потрібно відмежовувати й від звільнення засудженого від покарання та його відбування на підставі норм розділу XII або ст. ст. 104, 105, 107 Загальної частини КК [1].

Сфера застосування закону про кримінальну відповідальність обмежується ще більше, виходячи передусім із гуманістичних міркувань. Сукупність цих обмежень утворює самостійний інститут кримінального права, який може бути визначений як інститут обмеження дії законодавства про кримінальну відповідальність [9, с. 349]. Особливе місце посідає добровільна відмова при незакінченому злочині (ст. ст. 17 і 31 КК), яка обмежує можливості застосування закону про кримінальну відповідальність межами правомірності добровільної відмови. Про те, що добровільна відмова належить саме до інституту обмеження дії законодавства про кримінальну відповідальність, а не до інституту звільнення від кримінальної відповідальності, свідчить і той факт, що ці норми не включені до розділу IX, а містяться в розділах III та VI КК [9, с. 351]. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності потрібно відмежовувати від інших кримінально-правових інститутів, зокрема від інституту обмеження дії законодавства про кримінальну відповідальність.

П.В. Хряпінський зазначає, що «ознаками звільнення від кримінальної відповідальності є:

а) відсутність офіційного осуду особи з боку держави у вигляді обвинувального вироку суду;

б) офіційна відмова від застосування до особи, яка вчинила злочин, обтяжень кримінально-правового характеру;

в) припинення усіх кримінально-правових відносин між державою та звільненою особою.

Отже, звільнення від кримінальної відповідальності є відмовою держави від офіційного осуду особи, яка вчинила злочин, у вигляді обвинувального вироку суду та застосування обтяжень кримінально-правового характеру у зв'язку з юридичними фактами, передбаченими у КК, що

має наслідком припинення усього комплексу кримінально-правових відносин» [10, с. 82].

О.С. Козак як на характерні риси звільнення від кримінальної відповідальності вказує, по-перше, на те, що воно здійснюється відповідно до вимог кримінального та кримінально-процесуального законів, що є його фактичними правовими й процесуальними підставами; по-друге, звільнення здійснюється від імені держави в особі суду; по-третє, завжди є повним припиненням правовідносин між державою та особою, звільненою від кримінальної відповідальності, у зв'язку з чим часткове звільнення від кримінальної відповідальності є неможливим; по-четверте, звільнення полягає в незастосуванні державою щодо особи, яка вчинила злочин, обмежень її певних прав і свобод, передбачених КК України, та не тягне за собою кримінально-правових наслідків у вигляді засудження й судимості [11, с. 17–18].

В.О. Меркулова виокремлює такі загальні ознаки, які характеризують інститут звільнення від кримінальної відповідальності:

1) цей інститут урегульований нормами кримінального та кримінально-процесуального законодавства;

2) є чинним лише за умови вчинення діяння, яке містить склад злочину невеликої й середньої тяжкості;

3) полягає в тому, що держава в особі компетентних органів (суду) відмовляється від офіційного осуду (негативної оцінки) злочинної поведінки винної особи та від її засудження (обвинувальний вирок не ухвалюється);

4) до винного не застосовуються ніякі форми кримінальної відповідальності, тим більш найсуворіша, пов'язана з признанням і виконанням покарання;

5) є звільненням за не реабілітуючих обставин, що здійснюються лише судом на підставі ухвали про закриття кримінального провадження [7, с. 149].

Водночас звільнення особи від кримінальної відповідальності не свідчить про її виправдання, оскільки кримінальне провадження припиняється з не реабілітуючих для особи підстав, тобто не за відсутності події злочину й не відсутності в діянні особи складу злочину [3, с. 203].

В.Я. Тацій уважає, що «звільнення особи від кримінальної відповідальності – це здійснювана відповідно до КК та КПК відмова держави в особі відповідного суду загальної юрисдикції (суду першої інстанції, апеляційного суду, ВССУ та ВСУ) від застосування заходів кримінально-правового характеру до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення» [12].

Звільнення від кримінальної відповідальності характеризується такими ознаками: 1) здійснюється тільки судом у випадках, передбачених КК та в порядку, установленому КПК; 2) можливе лише в разі вчинення особою вперше суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину невеликої та середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, або у зв'язку із закінченням строків давності; 3) підстави для звільнення від кримінальної відповідальності можуть бути виявлені як на досудових, так і в судових стадіях кримінального провадження; 4) припиняє всі кримінально-правові відносини між державою та особою; 5) немає обвинувального вироку – немає судимості.

Звільнення від кримінальної відповідальності – відмова держави від засудження особи, котра вчинила злочин, яка здійснюється судом у випадках, передбачених КК, та в порядку, установленому КПК, і припиняє всі кримінально-правові відносини між державою та особою.

До суб'єктів, задіяних у процесі прийняття рішення про звільнення обвинуваченого від кримінальної відповідальності, можна зарахувати суд, прокурора, потерпілого, підозрюваного (обвинуваченого). Кожний із указаних суб'єктів відіграє специфічну роль у про-

цесуальному механізмі звільнення від кримінальної відповідальності, оскільки правовідносини, що складаються між ними, характеризуються процесуальною незалежністю кожного із суб'єктів і здійсненням власної кримінально-процесуальної функції [13, с. 2].

Частиною 2 ст. 283 КПК передбачено, що прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особи про підозру здійснити одну з таких дій:

1) закрити кримінальне провадження;

2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру [14].

Суд під час прийняття рішення повинен оцінити законність і обґрунтованість заявленого клопотання прокурора. Це випливає з положень ч. 3 ст. 288 КПК, згідно із якими суд своєю ухвалою закриває кримінальне провадження та звільняє підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у випадку встановлення підстав, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, тобто від суду безпосередньо вимагається встановлення всіх цих підстав. Крім того, відповідно до ч. 4 цієї статті, у разі встановлення судом необґрунтованості клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності суд своєю ухвалою відмовляє в його задоволенні та повертає клопотання прокурору для здійснення кримінального провадження в загальному порядку або продовжує судове провадження в загальному порядку, якщо таке клопотання надійшло після направлення обвинувального акта до суду. Отже, суд під час вирішення питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності не зв'язаний висновками прокурора з цього питання, а керується лише вимогами закону і власним переконанням [13, с. 3].

Особа звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених законом України про кримінальну відповідальність (ч. 1 ст. 285 КПК). Законодавство України про кримінальну відповідальність становить КК, який ґрунтується на Конституції України (ч. 1 ст. 3 КК).

В інституті звільнення особи від кримінальної відповідальності реалізується прагнення держави ефективно вести боротьбу зі злочинністю без застосування та взагалі без постановлення судом обвинувального вироку. У ньому одночасно реалізуються принципи економії кримінальної репресії, гуманізму й індивідуалізації відповідальності [12].

Відповідно до ч. 2 ст. 44 КК, звільнення від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється виключно судом. Порядок звільнення від кримінальної відповідальності встановлюється законом. КПК визначає порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності (§ 2 глави 24). Особі, яка підозрюється, обвинувачується в учиненні кримінального правопорушення та щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності в разі здійснення передбачених законом України про кримінальну відповідальність дій, роз'яснюється право на таке звільнення (ч. 2 ст. 285 КПК).

Підозрюваному, обвинуваченому, який може бути звільнений від кримінальної відповідальності, має бути роз'яснено сутність підозри чи обвинувачення, підставу звільнення від кримінальної відповідальності і право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави. Якщо підозрюваний чи обвинувачений, щодо якого передбачене звільнення від кримінальної відповідальності, заперечує проти цього, досудове розслідування та судове провадження проводяться в повному обсязі в загальному порядку (ч. 3 ст. 285 КПК).

Установивши на стадії досудового розслідування підстави для звільнення від кримінальної відповідальності й отримавши згоду підозрюваного на таке звільнення, прокурор складає клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, без проведення досудового розслідування в повному обсязі надсилає його до суду (ч. 2 ст. 286 КПК). Перед направленням клопотання до суду прокурор зобов'язаний ознайомити з ним потерпілого та з'ясувати його думку щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності (ч. 3 ст. 286 КПК). Якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, яке надійшло до суду з обвинувальним актом, сторона кримінального провадження звернеться до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності обвинуваченого, суд має невідкладно розглянути таке клопотання (ч. 4 ст. 286 КПК) [14].

Наприклад, Калуський міськрайонний суд Івано-Франківської області розглянув у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Калусі клопотання прокурора Калуської міськрайонної прокуратури про звільнення від кримінальної відповідальності.

ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, громадянки України, уродженці та жительки с. Мостище, вул. І. Франка, 25, тимчасово не працюючої, ІНФОРМАЦІЯ_2, не одруженої, не судимої, щодо вчинення злочину, передбаченого частиною 1 статті 286 Кримінального кодексу України, суд установив: ОСОБА_2 порушила правила безпеки дорожнього руху, коли керувала транспортним засобом, що спричинило середньої тяжкості тілесне ушкодження.

ОСОБА_2 раніше не судима, злочин, у вчиненні якого вона підозрюється, є злочином невеликої тяжкості. Підозрювана щиро покалася, активно сприяла розкриттю злочину, добровільно відшкодувала завдані збитки.

Ураховуючи наведене, суд доходить висновку, що ОСОБА_2 потрібно звільнити від кримінальної відповідальності, передбаченої ч. 1 ст. 286 КК України, а кримінальне провадження щодо неї закрити.

На підставі ст. 45 КК України та керуючись ст. ст. 284–286, 370–372 КПК України, суд ухвалив: клопотання задовольнити.

Звільнити ОСОБА_2 від кримінальної відповідальності в учиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК України, на підставі ст. 45 КК України, а кримінальне провадження щодо неї закрити [15].

Відповідно до ст. 45 КК, особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості, щиро покалася, активно сприяла розкриттю злочину й повністю відшкодувала завдані нею збитки, звільняється від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.

Оскільки були встановлені підстави для звільнення від кримінальної відповідальності, отримана згода підозрюваної на таке звільнення, прокурор склав клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності й без проведення досудового розслідування в повному обсязі надіслав його до суду (ч. ч. 2–3 ст. 286 КПК).

У суді потерпіла не заперечувала щодо можливості звільнення підозрюваної від кримінальної відповідальності, суд своєю ухвалою заклав кримінальне провадження та звільнив підозрювану від кримінальної відповідальності, виходячи із підстав, передбачених ст. 45 КК (ч. ч. 2–3 ст. 288 КПК).

Отже, стає очевидним, що звільнення від кримінальної відповідальності наявне протягом усього судового розгляду в кримінальному провадженні, але до моменту набрання законної сили обвинувальним вироком суду [16, с. 411].

Отже, звільнення від кримінальної відповідальності набуло як значного розповсюдження в судовій практиці, так і актуальності в теорії кримінального права. Сучас-

на доктрина кримінального права та чинне законодавство про кримінальну відповідальність знаходяться в активному пошуку альтернативних форм боротьби зі злочинністю. Актуальність цієї проблеми зумовлюється низкою обставин, серед яких необхідно виокремити такі: значна криміналізація багатьох сфер життєдіяльності українського суспільства; сучасна злочинність визнається антисоціальним явищем, що загрожує національній безпеці України; невисока ефективність традиційних кримінально-правових форм і методів боротьби зі злочинністю; гуманізація вітчизняного законодавства відповідно до міжнародно-правових стандартів кримінального судочинства; запровадження у вітчизняному законодавстві низки новітніх інститутів, що є альтернативою кримінальній відповідальності й покаранню [17, с. 289].

Висновки. Відповідно до законодавства України, особа звільняється судом від кримінальної відповідальності, якщо наявні умови та підстави звільнення від кримінальної відповідальності, передбачені КК.

Доктрина визначає, що суд від імені держави звільняє особу від кримінальної відповідальності й так вибачає її, покладає надію на її виправлення, виносячи не обвинувальний вирок, а у хвалу про закриття кримінального провадження.

Сучасне законодавство шляхом звільнення від кримінальної відповідальності має на меті зниження рівня злочинності в країні, зменшивши при цьому обсяг кримінальної репресії щодо особи, котра вчинила суспільно небезпечне діяння вперше, яке містить склад злочину невеликої та середньої тяжкості, крім корупційних злочинів.

На практиці прослідковуються непоодинокі випадки, коли судді не завжди дотримуються вимог законодавства, наприклад, виносять судові рішення у формі постанови, як це було передбачено КПК 1960 р., а не у формі ухвали, як це передбачено ч. 3 ст. 288, ч. 2 ст. 369 КПК 2012 р., що є недопустимим під час звільнення від кримінальної відповідальності.

Під час складання прокурором клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності має бути відображена доказовість підстав, передбачених КК. Ст. 286 КПК доцільно було б доповнити ч. 5 у такій редакції: «Перед складанням клопотання прокурор зобов'язаний довести підстави для звільнення від кримінальної відповідальності».

Список використаної літератури:

1. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 // Інформаційний сервер Верховного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/nsf/documents/82F83474EC054657C2257B33004F2F07>.

2. Митрофанов І.І. Загальна частина кримінального права України : [навч. посіб.] / І.І. Митрофанов ; Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. – Одеса : Фенікс, 2015. – 576 с.

3. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності / Ю.В. Баулін // Вісник Асоціації кримінального права України – 2013. – № 1 (1). – С. 185–207.

4. Грещук В.К. Поняття, види, підстави і форми реалізації кримінальної відповідальності / В.К. Грещук // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2013. – № 1 (1). – С. 50–65.

5. Пономаренко Ю.А. Форми реалізації кримінальної відповідальності за кримінальним законодавством України /

Ю.А. Пономаренко // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди. Серія «Право». – 2013. – Вип. 20. – С. 65–72.

6. Дудоров О.О. Звільнення від кримінальної відповідальності і звільнення від покарання та його відбування: порівняльно-правова характеристика / О.О. Дудоров, Є.О. Письменський // Вісник Національної академії прокуратури України – 2010. – № 3. – С. 46–52.

7. Меркулова В.О. Тенденції реформування інституту звільнення від кримінальної відповідальності: кримінально-правові та кримінально-процесуальні аспекти / В.О. Меркулова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 1. – С. 146–152.

8. Кобернюк В. Інститут закриття кримінального провадження зі звільненням обвинуваченого від кримінальної відповідальності: сучасний стан і перспективи / В. Кобернюк // Вісник прокуратури – 2012. – № 10. – С. 64–70.

9. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина : [підр. для студ. вищ. навч. закл.] / П.Л. Фріс. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Атіка, 2009. – 512 с.

10. Хряпінський П.В. Підстави звільнення від кримінальної відповідальності за діючим законодавством / П.В. Хряпінський // Міжнародний юридичний вісник : збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України. – 2014. – Вип. 1 (1). – С. 76–83.

11. Козак О.С. Ефективність звільнення від кримінальної відповідальності в Україні : [моногр.] / О.С. Козак ; за ред. О.М. Бандурки. – К. : Освіта України, 2009. – 204 с.

12. Тацій В.Я. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / В.Я. Тацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/63732-stattya-285-zagaln-polojennya-kriminalnogo-provadjennya-pd-chas-zvlnennya-osobi-vd-kriminalno-vidpovdalnost.html>.

13. Кобернюк В.М. Взаємодія суду, прокурора та інших учасників кримінального провадження при прийнятті рішення про закриття кримінального провадження зі звільненням обвинуваченого від кримінальної відповідальності / В.М. Кобернюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/viewFile/215/236>.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України від 26 листопада 2015 р. № 4651-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

15. Єдиний державний реєстр судових рішень : Вирок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/51905184>.

16. Леоненко І.В. Процесуальна форма звільнення від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених особливою частиною КК України / І.В. Леоненко // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2013. – Т. 25 (64). – № 1. – С. 408–413.

17. Сташис В.В. Концептуальні положення і система чинного Кримінального кодексу України / В.В. Сташис, В.Я. Тацій // Проблеми законності. – 2009. – № 10. – С. 278–290.